

Wyższa Szkoła Zarządzania
i Administracji w Opolu

Priorytety społeczno-gospodarcze w kontekście zrównoważonego rozwoju

Social and Economic Priorities
in the Context of Sustainable
Development

Opole 2016

THE ACADEMY OF MANAGEMENT
AND ADMINISTRATION IN OPOLE

**SOCIAL AND ECONOMIC PRIORITIES
IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE
DEVELOPMENT**

Edited by prof. dr hab. Kateryna Vlasenko

dr Wojciech Duczmal

dr Tadeusz Pokusa

Monograph

Publishing House WSZiA

Opole 2016

Social and Economic Priorities in the Context of Sustainable Development.
Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole,
2016; ISBN 978 – 83 – 62683 – 78 – 9 (Paper); pp. 444, illus., tabs., bibls.

Reviewers

prof. Ing. Vladimír Gonda, PhD.

prof. dr hab. Lidia Sobolak

dr Witold Potwora

Editorial Board

Marian Duczmal (Chairman)

Józef Kaczmarek

Franciszek Antoni Marek

Tetyana Nestorenko

Tadeusz Pokusa (Deputy Chairman)

Iryna Ostopolets

Sławomir Śliwa

Kateryna Vlasenko

The authors bear full responsible for the text, quotations and illustrations.

Publishing House:

Centrum Innowacji i Transferu Technologii oraz Rozwoju Kultury Fizycznej

Spółka z o. o.

Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu

45-085 Polska, Opole, ul. Niedziałkowskiego 18

tel. 77 402-19-00/01

300 copies

©Authors of articles, 2016

ISBN 978 – 83 – 62683 – 78 – 9

© Publishing House WSZiA, 2016

TABLE OF CONTENTS:

Introduction	6
Part 1. Macroeconomic approach to the study of sustainable development problems	7
1.1. The cluster concept in the policy of sustainable development	7
1.2. Innovation as an area of social-economic order in sustainable development indicators in the Opole region against Poland in the years 2005-2014	16
1.3. Historical-systematic analysis of functionality and transportation development processes sustainability in the great STS: European Union UE-28 case study (basis of functionality profile semantic modelling)	24
1.4. Historical-systematic analysis of functionality and transportation development processes sustainability in the great STS: European Union UE-28 case study (semantic modelling of passenger and multi-modal transportation functionality profile)	40
1.5. Principle of sustainable development basis of road transport	55
1.6. Sustainable socio-economic development in Ukraine: issues and trends	69
1.7. Theoretical basis of the institutes' research of the national innovation systems	75
1.8. The influence of science and innovation to sustainable development of economic in state	81
1.9. Decentralization of education management in Ukraine in the context of improving the quality of life of the population	88
1.10. Basic principles of territorial organization of problem regions	93
1.11. Sensory information technologies as a factor of sustainable economic development	100
1.12. Mechanism of the cluster organization of nature economy in the system of sustainable development	105
1.13. Development of transport services in the transformation of the world economy	112
1.14. Insurance as a factor ensuring sustainable development	118
1.15. Tax regulation of human capital accumulation	125
1.16. Rural entrepreneurship in Belarus: case of private family farming development, 1990-2014	132
Part 2. Economic aspects of sustainable development: a study of sectoral priorities	138
2.1. Product promotion and company image in Internet	138
2.2. Sustainability in business – areas system of management and basic forms of change	149

2.3. Investment expenditures causative factor of sustainable development waste management	157
2.4. The financial stability management of the company	168
2.5. Conceptual framework of the national tourism system in the context of sustainable development	175
2.6. Methodological approaches to evaluation factors greening production in mountain areas of the Carpathians	181
2.7. Strategic cost management in the context of improving the competitiveness of enterprises	186
2.8. Features of the mathematical methods and models application in the stock markets analysis	192
2.9. Efficiency of placing establishments of trade networks	199
2.10. Knowledge in management as the base factor of its productivity	206
2.11. Directions of insurance development in Ukraine	212
2.12. Formation of the municipal debt policy in Ukraine	218
2.13. Interpretation of deviant behaviour in the economy as priority component of social security	224
2.14. Mathematical modelling of government debt dynamics: general approaches and problems for the predictions	229
2.15. Evaluation of consumer loyalty as a basis for sustainable development of enterprises in the process of their activity	238
Part 3. Education system and its improvement from the perspective of sustainable development	244
3.1. Promotion of natural assets and cultural heritage of Opole accordance with the principle of sustainable development.	244
3.2. Educational reform Ukraine on innovative principles	251
3.3. The analysis of condition of the development problems of creating computer-oriented methodological learning systems of differential equations by future specialists of computer science and information technology	257
3.4. Foreign primary schools in the Katerinoslavshina province (the second half of the 19TH – the beginning of the 20TH century)	263
3.5. Forms of professionally directed teaching mathematics at profile school	269
3.6. The development of personal qualities of educational problems in biology	275
3.7. Formation of readiness for professional activity of future engineer-teachers food profile in manufacturing practice	279
3.8. Mathematical modelling in developing of professional mobility of students in economic universities	285
3.9. Practice as a means of forming professional competence of future psychologists	291

3.10. Heuristic methods in the training of technology of production of restaurant business for future specialists of food industry	298
3.11. Pedagogical conditions of developing interest of senior preschool-age children to the belles-lettres work content	305
3.12. Peculiarities of content of PhD educational and research programs in the specialty 014 Secondary Education (Mathematics)	311
3.13. Methods of ecological and pedagogical training of future teachers	322
3.14. Intelligent analysis technologies for education system improvement in international migration	328
Part 4. Psychological and pedagogical aspects of the sustainable development of society	336
4.1. Indicators of sustainable development in the field of institutional-political order, area of good governance in the region of Opole, against Poland in years 2005-2014	336
4.2. Social factors contributing to the emergence of aggressive behaviour in children of primary school age	346
4.3. Goldratt's theory of constraints using in high economic education system	352
4.4. Systematic approach to the development of active, controlled self-knowledge in adolescence	358
4.5. Theoretical analysis of creativity factors of academically successful students	364
4.6. Accounting the psycho-physiological characteristics of students as requirement to provide the educational information in presentations of lectures	371
4.7. Influence of social institutions on formation of coping of children	377
4.8. Emotional regulation of teacher professional activity from the point of the subjectivity principle	384
4.9. Educational techniques of development of moral consciousness of junior schoolchildren	391
4.10. Peculiarities of professional adaptation of a young teacher	397
4.11. Impact of modern media on children' space perception	403
4.12. The use of computer-oriented tools in preparation for the didactic games of probability theory and random processes	410
4.13. The structure of future teachers' subjectivities in the system of their personal qualities	416
Annotation	423
About the authors	439

7. Триус Ю. В. Інноваційні інформаційні технології у навчанні математичних дисциплін / Ю. В. Триус // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» / Серія «Інформатизація вищого навчального закладу». – Львів, 2012. – Випуск № 731. – С. 76-81.
8. Чумак О. О. Методика комп'ютерно-орієнтованого навчання теорії ймовірностей та випадкових процесів майбутніх інженерів: автореф. дис. на здобуття наукового ступеню канд. пед. наук: 13.00.02 / Олена Олександрівна Чумак; ХДУ. – Херсон., 2014. – 20 с.
9. Чумак О. О. Практичні заняття з теорії ймовірностей та математичної статистики [Електронний ресурс]: комп'ютерний тренажер для студентів технічних ВНЗ / О. О. Чумак, К. В. Власенко. – 1,28 Гб. – Краматорськ, ДДМА, 2010. – 1 електрон. опт. диск (DVD-ROM); 12 см. – Систем. вимоги. Windows XP, Internet Explorer 7, Sun Java, Adobe Flash Player.
10. Чумак О. О. Застосування способів «розвитку» завдання під час навчання математичному моделюванню майбутніх інженерів / О. О. Чумак // Розвиток інтелектуальних умінь і творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання дисциплін природничо-математичного циклу «ІТМ*плюс-2014»: матеріали міжн. дист. наук.-метод. конф.: у 3-х ч. – Ч. 2. – Суми: ВВП «Мрія» ТОВ, 2014. – С. 108-110.
11. Якобсон В. Д. К вопросу классификации учебных деловых игр / В. Д. Якобсон. – 7-я школа-семинар: тез. докладов. – Вильнюс: ИПКСНХЛССР, 1985. – С. 65-66.

4.13. The structure of future teachers' subjectivities in the system of their personal qualities

4.13. Суб'єктність в системі особистісних якостей майбутніх учителів

Модернізація вищої освіти значною мірою впливає на процес фахової підготовки майбутніх учителів, тобто вона вимагає від студентів пристосування до нових європейських стандартів та зумовлює процес переорієнтації університетського навчання на розвиток не стільки когнітивних навичок та вмінь студентів, скільки на вдосконалення особистості студентів. Формування суб'єктності в майбутніх учителів у процесі фахової підготовки дозволяє адекватно інтерпретувати окремі події, факти з подальшим їх прогнозуванням та роз'ясненням усвідомленого матеріалу, збагачуючи власні знання особистісно-ціннісним, суб'єктно-практичним та духовним досвідом.

Окремі аспекти формування суб'єктності майбутніх учителів у процесі фахової підготовки розглядаються як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. У психолого-педагогічному напрямку цю проблему досліджували К. Абульханова-Славська, А. Брушлинський, М. Боритко, Т. Гущина, С. Мазова, Т. Ольхова, К. Осницький, В. Петровський, Є. Сергієнко, Я. Фаріна, В. Чернобровкін, О. Чуйко та ін.

Мета статті полягає у визначенні структури суб'єктності в системі особистісних якостей майбутніх учителів у процесі фахової підготовки, що дозволить зрозуміти закономірності, механізми, цілі цього процесу, хоча для

кожного майбутнього вчителя й окремої особистості їхня практична реалізація буде мати особливий характер.

Насамперед зазначимо, що в основі поняття суб'єктності лежить діяльність суб'єкта, який створює власний соціальний простір, тому суб'єктність має важливий компонент в змістовому значенні цього поняття, а саме різні особистісні характеристики суб'єктності – „самості”, що зумовлюють ставлення до самого себе (самопізнання, самовизначення, самовираження, самореалізація, саморозвиток, самооцінка тощо). Співвідношення, що реалізує „самість”, стає, на думку А. Деркача, головним чинником розвитку людини як носія унікальних якостей певної системної цілісності й покращенням її суб'єктного потенціалу [6, с. 150-155]. Науковець підкреслює, що „самість” не є тотожним поняттю „Я”, воно реалізується в Я-понятті як особлива якість людської визначеності, як виявлення суб'єктності й реалізується в діяльності, що забезпечує розвиток Я-індивіда.

Визначаючи суб'єктність, видатний науковець К. Абульханова-Славська виділяє три основні вектори життя особистості як суб'єкта: засіб самовираження; засіб самореалізації в житті й у соціальній дійсності через організацію й самоорганізацію; засіб розвитку й саморозвитку індивідуального [3, с. 27].

Неважко помітити, що у визначеннях суб'єктних якостей особистості, презентованих Б. Ананьєвим, домінує аналіз зовнішнього світу, але автор вважає, що зміни відбуваються й із самою людиною в процесі її практичної діяльності, однак, імовірніше, це відбувається з метою посилення впливу на зовнішній світ, ніж для змінення самого себе під впливом цієї дії [4, с. 247].

Дещо іншої думки дотримуються дослідники, які вважають, що в суб'єктності домінантним є ставлення суб'єкта до інших людей. Суб'єктність неможливо сприймати лише як внутрішню характеристику особистості, оскільки людина розвивається не лише завдяки своїй суб'єктності.

У наукових дослідженнях Л. Абдаліна й О. Полухіна пропонують структуру суб'єктності майбутніх учителів, яка представлена ціннісним, змістовий і регулятивними компонентами [1, с. 103]. Науковці вважають, що особливе місце посідає змістовий компонент, тобто ставлення майбутніх учителів. Змістовий компонент відображає сутність ставлення майбутніх учителів до себе, до інших, професійної діяльності, навколишнього світу як до суб'єкта життєдіяльності. Крім того, змістовий компонент відображає сукупність сформованих особистісних якостей майбутніх учителів (активність, ініціативність, відповідальність, гармонійність).

Наші ж міркування збігаються з думкою науковця К. Абульханової-Славської, яка визначає „ініціативність та відповідальність як форми активності, якості, які розвиваються в індивіда різною мірою залежно від того,

наскільки суспільством йому надана свобода та наскільки він приймає суспільну необхідність” [3, с. 109]. Так, різні форми активності можуть виявлятися на різних етапах життєвого шляху людини й розвиватися в соціальному просторі.

З погляду педагогіки поняття „відповідальність” трактується як принципове ставлення до власного життя й життя загалом: це не стільки розуміння всіх наслідків вже досконалого, скільки відповідальність за нереалізоване. Ініціативність – це виявлення суб’єктом активності, яка не стимульована зовнішніми чинниками й незалежними від нього обставинами [1, с. 105].

К. Абульханова-Славська пише, що „особистість, яка виявляє ініціативу, бере на себе вирішення завдання загалом, іноді навіть усуває об’єктивне неузгодження умов і вимог завдання, крім того, вона долає труднощі та ін.” [2, с. 326]. У контексті досліджень особистості як суб’єкта діяльності науковець вважає, що ініціатива – це вираження спонукань і бажань, мотивів суб’єкта, а відповідальність – це добровільна, внутрішньо прийнята необхідність правил, вимог тощо [3, с. 109].

Докладно розглянувши компоненти суб’єктності майбутніх учителів у процесі фахової підготовки, розроблені попередніми дослідниками та науковцями, логічно запропонувати власне бачення на структурні компоненти суб’єктності майбутніх учителів у процесі фахової підготовки в університеті.

У межах сказаного розглянемо докладніше поняття *самовизначення* майбутніх учителів. На думку психологів, самовизначення – це „пошук суб’єктом свого способу життєдіяльності у світі на основі сприйнятих або створених ним у часовій перспективі базових відношень до світу, людського суспільства й самого себе, а також власної системи життєвих смислів і принципів, цінностей та ідеалів, очікувань” [7, с. 6].

Вочевидь, самовизначення передбачає вибір і формування суб’єктом власної системи цінностей, мотивів, уявлень про професійно-педагогічну діяльність і самостійне визначення цілей, засобів їх досягнення.

Ключовим у розглянутому нами акмеологічному аспекті є поняття „професійного самовизначення”, оскільки визначення людиною свого місця в професійній сфері, усвідомлений вибір професії є найголовнішою умовою становлення суб’єктності.

Грунтовні дослідження щодо проблеми самовизначення зроблені Е. Зеєром, О. Рудей. Проаналізувавши поняття професійного самовизначення майбутніх учителів, робимо висновок, що професійне самовизначення – це усвідомлений вибір педагогічної професії з урахуванням своїх можливостей і особливостей, вимог до професійної діяльності.

Поняття суб’єктності передбачає, з одного боку, саморозвиток особистості, а з іншого – самореалізацію, тому принциповим для нашого дослідження постає

проблема визначення цих понять з психолого-педагогічного погляду і акцент на професійно-педагогічному аспекті.

Проблема становлення професійної *самосвідомості* майбутніх учителів у процесі фахової підготовки є однією з найактуальніших проблем професійної педагогіки. Учені зауважують, що проблема самосвідомості досліджена мало, а сучасні підходи до вивчення самосвідомості пов'язані з аналізом становлення особистості як реального суб'єкта життєдіяльності, його розвитку й виховання. Зважаючи на це, уважаємо самосвідомість компонентним складником суб'єктності майбутніх учителів. Якщо свідомість людини спрямована на відображення зовнішніх об'єктів, то самосвідомість – на усвідомлення людиною самої себе й на самопізнання.

Самосвідомість – це особлива форма свідомості, яка відображає рівень розвитку свідомості та її спрямованість, передбачає усвідомлення людиною самої себе як особистості, своїх фізичних сил і розумових здібностей, вчинків, дій, їхніх мотивів і мети, свого ставлення до навколишнього світу, інших людей, самого себе. Так, завдяки самосвідомості майбутні вчителі стають суб'єктами саморозвитку й самовиховання, оскільки самосвідомість сприяє самостійному й незалежному формулюванню майбутніми вчителями власної професійно значущої мети, якої вони досягають завдяки власній суб'єктності.

Л. Березовська стверджує, що з метою усвідомлення людиною себе як неповторної індивідуальності й розуміння суб'єктної позиції в соціальному середовищі потрібно насамперед пізнати себе. Науковець уважає, що в структурному плані самоусвідомлення становить єдність трьох складників: пізнавального (самопізнання), емоційно-оцінювального (самоставлення) і дієвольового (регулятивного) [5, с. 39-40]. Психологічне значення самосвідомості полягає в тому, що кожна людина не лише пізнає себе, а й творить себе, приймає власну самоцінність і право на саморозвиток, самовиховання й самоосвіту.

Праці таких відомих науковців, як Б. Ананьєва, Л. Божовича, Л. Виготського, О. Леонтьєва, А. Макаренка, В. Сухомлинського, О. Кучерявого, С. Рубінштейна, є вагомим внеском у теорію самовиховання майбутніх учителів та учнівської молоді.

Становлення суб'єктності майбутніх учителів як особистісної якості пов'язане із процесом самовиховання в університеті. На думку вітчизняного науковця Л. Березовської, основи самовиховання мають фізіологічний, психологічний і педагогічний аспекти [5, с. 15]. У межах нашого дослідження цікавим є саме педагогічний аспект самовиховання. Педагогічною основою самовиховання є взаємозв'язок між процесом зовнішнього виховання й самовихованням. Щодо зовнішнього виховання, то його сутність полягає у виявленні об'єктивного впливу суспільства на особистість майбутнього вчителя через суб'єктну діяльність викладачів, кураторів, методистів університету. Щодо

процесу самовиховання, то це „тривалий особистісний процес роботи майбутнього вчителя над собою, спрямований на реалізацію себе як повноцінної високоморальної особистості” [5, с. 20].

Із позиції професійної освіти, професійне самовиховання – це саморух особистості до своєї професійної самореалізації, усвідомлений процес здійснення майбутнім фахівцем сукупності творчих дій, який ґрунтується на єдності свідомості й самосвідомості та спрямований на оволодіння інтегральною готовністю до фахової діяльності й самовдосконалення після закінчення вищого навчального закладу [8, с. 34].

З огляду на самовиховну активність майбутнього вчителя, викладачі університету здійснюють зовнішній вплив, стимулюючи студентів до самовиховної активності завдяки суб'єктності майбутніх учителів. Основною функцією такого впливу є систематичне створення педагогічних умов для поступового переходу від активності майбутнього вчителя в самовихованні до вищих якісних станів, зокрема суб'єктності. Так, викладач університету потенційно є спонукачем суб'єктності майбутніх учителів у процесі фахової підготовки до самоосвіти, самовиховання й саморозвитку, носієм змісту й методики самоосвіти, самовиховання й саморозвитку майбутніх учителів, а також посередником між самоосвітою, самовихованням, саморозвитком і студентом як суб'єктом професійно-педагогічного становлення.

У структурному плані суб'єктність майбутніх учителів до самоосвітньої й самовиховної професійно-педагогічної діяльності становить єдність взаємопов'язаних і структурно окремих компонентів, а саме: 1) загальнопедагогічні знання лише на інформаційному рівні; 2) загальнопедагогічні знання на рівні особистісних цінностей (знання набувають особистісної значущості); 3) смислове навантаження самоосвітньої й самовиховної суб'єктності майбутнього вчителя (мотивація та цілепокладання в напрямі оволодіння певною цінністю); 4) суб'єктність у реалізації самостійно визначених завдань щодо професійно-педагогічної діяльності майбутнього вчителя, що ґрунтується на ціннісних, особистісно-значущих практичних уміннях виконання та самокорекції конкретних професійно-педагогічних ситуацій; 5) суб'єктність викладача в стимулюванні самоосвіти й самовиховання в професійно-педагогічній діяльності студента як консультанта в контексті виконання особистісної стратегії над особистісним саморозвитком майбутнього вчителя; 6) результати самоосвітньої й самовиховної суб'єктності майбутнього вчителя, виражені в збільшенні актів самоосвіти й самовиховання в процесі навчання в університеті.

Самооцінка існує із самого початку виникнення „самостей” – у структурі суб'єктності як особистісної якості майбутніх учителів. Майбутній учитель не завжди повинен усвідомлювати її наявність, однак саме самооцінка є основою

порівняння самопізнання й власних можливостей з тими вимогами й завданнями, що зумовлені ситуаціями педагогічної й соціальної взаємодії.

Самооцінка надає специфічної спрямованості всьому процесу саморегуляції. Вочевидь, самовиховання потребує певних волевих зусиль, уміння керувати власними потребами, бажаннями, уміння досягати бажаної мети, крім того, протистояти невдачам та уникати їх за певних умов. Саме тому саморегуляція є невід'ємним компонентом самовиховання, який завершує цей процес.

Саморегуляція – це вміння майбутніх учителів бачити кінцеву мету своєї діяльності, зокрема професійно-педагогічної діяльності, до того ж, самостійно знаходити раціональні шляхи для її досягнення й реалізації. Крім того, наявність саморегуляції в майбутніх учителів свідчить про їхню здатність створювати індивідуальну стратегію й суб'єктний простір, що сприятиме керуванню власною суб'єктністю.

У межах саморегуляції суб'єктність майбутніх учителів постає як самокерована система їхніх особистісних якостей, завдяки яким студент здатний здійснювати: по-перше, контроль за власною професійно-педагогічною діяльністю, порівняння й реалізацію своїх стратегічних намірів і досягнення відповідно до запланованих дій; по-друге, узгодження, послідовність і логічність усіх видів педагогічної діяльності, мобільність під час зміни одного виду на інший; по-третє, лімітування того чи того виду педагогічної діяльності (пролонгування або затримання процесів, дій); по-четверте, посилення або послаблення активності суб'єктів навчально-виховного процесу.

Іншою особистісною характеристикою суб'єктності є *саморозвиток* майбутніх учителів у процесі фахової підготовки. Вочевидь, співвідношення цих двох понять („розвиток” і „саморозвиток”) з позицій психології й педагогіки дозволяє нам стверджувати, що поняття „розвиток” передбачає самодовільну форму, тобто природні зміни особистості під впливом внутрішніх чинників з урахуванням опосередкованого впливу навколишнього середовища. У цьому розумінні розвиток особистості є базовим поняттям. Натомість поняття „саморозвитку” передбачає найвищий рівень розвитку, на якому відбувається не спонтанний, а цілеспрямований, свідомий саморозвиток людини.

Так, розвиток особистості майбутніх учителів у процесі фахової підготовки становить результат складного тривалого процесу, під час якого відбуваються якісні зміни особистості майбутніх учителів під впливом викладачів у навчально-виховному процесі. Натомість саморозвиток особистості – це становлення людини як суб'єкта власної життєдіяльності. Суб'єктна, самостійна й самодостатня позиція майбутніх учителів у житті з віком змінюється, тобто з'являються ціннісні, естетичні, соціально-психологічні та професійні стимули суб'єктності майбутніх учителів.

Усе вищевикладене дозволяє зробити висновки узагальнювального характеру й виділити етапи самореалізації майбутніх учителів у процесі фахової підготовки на основі сформованої в них суб'єктності: усвідомлення майбутнім учителем своєї сутності, суб'єктних потенційних можливостей до професійно-педагогічної діяльності й мотивів „Я” професійного; визначення життєвої мети та стратегії (програми) досягнення, зокрема в професійно-педагогічній кар'єрі; розробка суб'єктної моделі діяльності на основі життєвої стратегії щодо самореалізації в професійно-педагогічному плані; професійно-педагогічна діяльність і її самооцінка; порівняльна характеристика самооцінки й оцінки інших людей власної професійно-педагогічної діяльності; рефлексія щодо перспектив самостійного розвитку „Я” професійного; самостійне внесення коректив у стратегію особистісних досягнень у майбутній професійно-педагогічній кар'єрі.

Якщо резюмувати вищезазначене, то головною особливістю процесу саморозвитку майбутнього вчителя є його безперервність і незавершеність. Саморозвиток студента передбачає цілеспрямоване самовдосконалення самого себе відповідно до професійно-педагогічної діяльності впродовж усього життя.

Література

1. Абдалина Л. В. Субъектная позиция как совокупность отношений личности студента-психолога / Л. В. Абдалина, О. П. Полухина // Вестник Тамбовского ун-та. Гуманитарные науки. Педагогика и психология. – 2010. – Вып. 4 (84). – С. 103-106.
2. Абульханова-Славская К. А. Деятельность и психология личности: монография / Ксения Александровна Абульханова-Славская. – М.: «Наука», 1980. – 334 с.
3. Абульханова-Славская К. А. Стратегия жизни: монография / Ксения Александровна Абульханова-Славская. – М.: «Мысль», 1991. – 299 с.
4. Ананьев Б. Г. Психология и проблемы человекознания / Под ред. А. А. Бодалева. – М., 1996. – С. 247.
5. Березовська Л. І. Самовиховання та саморегуляція особистості: навч. посібник / Людмила Іванівна Березовська. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 168 с.
6. Деркач А. А. Самореализация – основание акмеологического развития: [монография] / Анатолий Алексеевич Деркач, Эди Викторовна Сайко. – М.: МПСИ; Воронеж: МОДЭК, 2010. – 224 с.
7. Журавлев А. Л. Структура и личностные детерминанты экономического самоопределения субъекта / А. Л. Журавлев, А. Б. Купрейченко // Психологический журнал. – 2008. – Т. 29. – № 2. – С. 5-15.
8. Кучерявий О. Г. Професійне самовиховання у вищій школі: навч. посіб. / Олександр Георгійович Кучерявий. – К.: Освіта України, 2010. – 200 с.

overcoming the contradictions between the expectations of the individual, his professional preparedness, on the one hand, and the nature of the actual requirements, specific conditions, a daily practice – on the other hand. Adaptation is carried out when the professional environment contributes to the needs and aspirations of the individuality of the young teacher and serves to disclosing of his identity. As a result of the adaptation process, optimal mode of functioning of the individual is created, that is, when in specific conditions of time and space the individual's all spiritual and physical strength are directed only to perform his basic tasks. By means of adaptation the human being is self-affirming himself

4.11. Chekstere Oksana. Impact of modern media on children' space perception.

Being linked directly to the most important psychic functions – visual perception, motor coordination, speech, and thinking – drawing both favours each function development and interlinks all of them, thus assisting a child with forming and fixing the model of the world representations which are constantly getting more complicated. However, the increasing amount of children gets access to the virtual world when their image thinking is not developed yet. Referring to her own experimental data, the author postulates that the more involved a child into the virtual world, the worse impact it has on his/her space perception development.

4.12. Chumak Elena. The use of computer-oriented tools in preparation for the didactic games of probability theory and random processes.

The term «didactic game» is analysed in the article. The difference between role-playing games and didactic is showed. The term «business game in teaching of probability and random processes» is defined. Possibilities of computer-oriented tools demonstrated in preparation for the business game of probability theory and mathematical statistics. The author suggests to use computer simulators for this purpose.

4.13. Shekhavtsova Svitlana. The structure of future teachers' subjectivities in the system of their personal qualities.

The article deals with the structure of future teachers' subjectivities in the system of their personal qualities in the process of professional training, as it allows understanding the regularities and the mechanisms of this process, although for each student the practical implementation will have a unique and specific character. The personality development of future teachers in the process of their professional training is the result of a complex long process, during which qualitative changes of students' personality is influenced by teachers in the educational process. However students' self-development is the individual formation as the subject of his own life.